

Martin Germ

Ikonografija amblemskih životinja u *Albumu ljubljanskog plemićkog društva sv. Dizme* – točna i pogrešna tumačenja

Theatrum memoriae nobilis ac almae Societatis unitorum ili *Album ljubljanskog plemićkog društva sv. Dizme*, koji se nalazi u Arhivu Republike Slovenije, ilustrirani je rukopis, odnosno vrsta spomen-knjige pobožnog društva svetog Dizme te ujedno i najvažniji iluminirani rukopis iz doba baroka u Sloveniji. Svaki je član bio obvezan pridonijeti društvu stranicom s vlastitim grbom, simbolom, datumom pristupanja društvu i potpisom. Počeci Albuma datiraju u 1689. godinu. U dugom je razdoblju od 113 godina stvorena svojevrsna spomen-galerija, koja uključuje 187 iluminiranih stranica s raznolikim zanimljivim amblemima.

Iako je *Album ljubljanskog plemićkog društva sv. Dizme* neprocjenjiv za razumijevanje barokne umjetnosti u Sloveniji, donedavno je bio poznat samo nekolicini stručnjaka. Tek su 1998. godine, pokretanjem velikog projekta *Faksimil*, znanstvenici počeli obraćati pozornost na ovo blago barokne iluminacije. Faksimilu su 2001. godine dodani cjeloviti prijepis teksta i studije najistaknutijih slovenskih znanstvenika i stručnjaka za baroknu umjetnost, iluminaciju rukopisa i ikonografiju. Prvi su put sistematski proučene iluminacije i interpretirana ikonografija amblema.

Teoretski, interpretacija amblema u *Albumu ljubljanskog plemićkog društva sv. Dizme* povjesničaru umjetnosti ne bi trebala biti iznimno težak zadatak, budući da je sačuvano mnogo knjiga amblema, tiskanih u doba kasne renesanse i baroka, koje su dobar temelj za dešifriranje. Ozbiljan se problem može pojaviti ako se ne zamijeti detalj u tumačenju ilustracije – *picture*. Povjesničar umjetnosti, koji nema dovoljno botaničkog ili zoološkog znanja, može vrlo lako naići na poteškoće u prepoznavanju biljaka ili životinja. Ako se životinja pogrešno identificira, razumijevanje njezina simboličnog značenja pretvara se u nepovratnu lavinu pogrešnih tumačenja, što dovodi do najčudnijih zaključaka.

Ovaj se tekst usredotočio na ikonografiju životinja u baroknim amblemima prikazanim u *Albumu ljubljanskog plemićkog društva sv. Dizme*, a osobita se pozornost pridala odabranim slučajevima koji su pogrešno protumačeni zbog raznih pogrešaka u metodologiji ikonografije i ikonologije. Autor pokušava ukazati na zamke koje nisu bile prepoznate u prijašnjim analizama te razloge pogrešnih tumačenja. Nova interpretacija amblema pokazuje da nedostatak zoološkog znanja nije jedini, a često niti najvažniji razlog pogrešnih tumačenja: ona su uglavnom rezultat nekritičkog pristupa i korištenja određenih, otprije postavljenih ideja i mišljenja, koja lako mogu prevariti i najiskusnijeg znanstvenika.

Prijevod s engleskoga: Marina Mrazovac